

Till Högskoleverket

Kopia till:
Svenska Dagbladet
Etour
SNS
Jenny Björkman

Bemötande av artikel i Svenska Dagbladet den 11 maj 2005, Kultur sid 8.

I rubricerade artikel kommenteras Högskoleverkets årsrapport (Högskoleverkets rapportserie 2005:20 R, Hur har det gått?). I artikeln 'recenseras' också boken Rötter, Riter & Roller, författad av undertecknad. Artikeln innehåller kritik som, om den vore sann, kan ge en felaktig bild av ämnet turismvetenskap och verksamheten vid ETOUR i Östersund. Därför är det viktigt att bemöta utsagorna i artikeln.

Artikelförfattaren menar att boken är "full av felaktigheter". Jag väljer några exempel. Artikelförfattaren skriver att jag utnämnt Jesus till "en av världens första reseledare". Det har ingen som helst förankring i min beskrivning av religionernas roll för resandet. Vad jag säger är att de stora religionsgrundarna, Jesus och Mohammed, genom sina uppmaningar till lärjungarna att missionera har skapat ett resande som historiskt sett blivit gigantiskt, först genom missionärernas eget resande och sedan genom pilgrimsresandet till de heliga platserna. (Se Pilgrimage and Tourism, Annals of Tourism Research, Volume 19, Number 1, 1992)

Det som artikelförfattaren översätter till 'reseledare' uttrycks på följande sätt i boken. *"Resandets roll vid uppbyggnaden av mentala maktstrukturer har inte minst de stora profeterna insett. Jesus uppmanar sina lärjungar att resa så mycket som möjligt. 'Gån ut och gör alla folk till lärjungar'...I islam är pilgrimsfärden till Mecka – hajj – en av religionens fem grundpelare."* (s.27) Som vi vet har apostlarna fått ge namn åt dåtidens fortskaffningsmedel - apostlahästarna.

Artikelförfattaren påstår att jag skrivit att "spa-institut växer som svampar ur marken". Ordet spa-institut har jag aldrig använt och det som växte som svampar ur jorden var i min bok *"badorter och badanläggningar"* vilket inte är samma sak (s.21). Artikelförfattarens kommentar om rädslan för vatten under vissa perioder är riktig och intressant men en parentes i det sammanhang som behandlas i boken.

Ordval är viktigt vid recensioner, inte minst av forskare. Artikelförfattaren menar att jag skrivit att alla vetenskapliga teorier "går att hänföra till resande". Det har jag inte skrivit. I boken står följande: *"Många typer av teorier skulle kunna appliceras på resandet...Det är svårt att se någon teoribildning som inte, i något avseende, har en tillämpning på resandet"*. (s.75,76) Applicering och tillämpning är synonymer men inte synonyma med ordet hänföra, vilket är viktigt för en källkritisk forskare att hålla reda på. Meningen blir väsentligt annorlunda om man använder begreppet hänföra.

Artikelförfattarens kommentar om jämförelsen mellan mikro- och makronivå i mitt empiriska material slår in öppna dörrar och baseras på felaktig tolkning av materialet. I artikeln skrivs: *"Sahlbergs resultat är föga förvånande att individen inte reser exakt som genomsnittet"*. Så här formulerar jag detta i ett slutsatsavsnitt i boken: *"Om vi summerar jämförelsen mellan mikro- och makronivån kan vi konstatera att summan av befolkningens rötters, ritors och rollers effekter på resandet (makronivån) i vissa fall överensstämmer väl med den enskilde"*

individens resande, i andra fall inte. Likheterna är främst en funktion av gemensamma rötter och riter medan skillnaderna närmast förklaras av olika roller. Det faller sig naturligt att gemensamma geografiska rötter och kulturella riter avspeglas i ett likartat resande samtidigt som den enskilde individens yrkes- och privatroller starkt kan avvika från ett riksgenomsnitt". (s.201) Om detta är "föga förvånande" har förmodligen verkligheten avspeglats på ett korrekt sätt genom det empiriska materialet. Slutsatsen ovan är en övergripande sammanfattning av ett omfattande och i alla sina delar redovisat unikt empiriskt material som förklarar såväl olika delar av resandet som resandet sett som en helhet.

Det är uppenbart att artikelförfattaren tar lätt på sitt källkritiska granskande när hon skriver att "Sahlberg... menar att den största skillnaden i dagens resande är att det inte längre är gratis". Nu börjar vi närma oss rent falsarium. Så här står det i boken: "*Det som främst skiljer gårdagen från nutiden och morgondagen är att mycket av det som upplevdes gratis och på hemmaplan nu och i framtiden alltmer konsumeras kommersiellt och på bortaplan...Det är den förändringen som ger resandet ett empiriskt ansikte.*" (s.21) Hur man kan få detta till att resandet förr var gratis men idag kostar pengar är en gåta. Det som var 'gratis' var upplevelsen, till exempel att sola på hemmaplan, medan det som idag kostar är att resa bort för att sola.

Att artikelförfattaren skriver "Först ut med utbildningar i turism var dåvarande Mitthögskolan" har inget med min bok att göra men speglar kanske artikelförfattarens brist på noggrannhet. Först ut med akademiska turismutbildningar i Sverige var Högskolan i Kalmar, Högskolan i Borlänge och Högskolan i Östersund 1978. Mitthögskolan såg dagens ljus 1 juli 1993.

Eftersom ETOUR tagit tredje uppgiften på allvar ingår mina böcker i den populärvetenskapliga serien. Innehållet i böckerna är både populärvetenskapligt och grundat på egen empirisk forskning.

Ekerö den 12 maj 2005

Med vänlig hälsning

Bengt Sahlberg